

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 572/2020
21.10.2020. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Звездане Лутовац, председника већа, Јелене Боровац и Драгане Маринковић, чланова већа, у парници тужиоца АА изчији је пуномоћник, Миле Ромчевић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Београду, ради утврђења дискриминације и накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4638/19 од 25.07.2019. године, у седници одржаној 21.10.2020. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 4638/19 од 25.07.2019. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 7901/17 од 16.01.2019. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и утврђено да је тужена учинила дискриминацију и да је дискриминаторски поступала према тужиоцу тако што је располагање његовом имовином условила дискриминаторским фактором – пребивалиштем на дан доношења Закона о регулисању јавног дуга СР Југославије по основу девизне штедње грађана („Службени лист СРЈ“ број 36/02). Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиоца и обавезана тужена да му на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 3.000 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 79.500,00 динара са законском затезном каматом од пресуђења до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 4638/19 од 25.07.2019. године, ставом првим изреке, преиначена је првостепена пресуда у ставу првом и другом изреке тако што је одбијен тужбени захтев којим је тужилац тражио да се утврди да је тужена учинила дискриминацију и да даље дискриминаторски поступа према њему тако што је располагање његовом имовином условила дискриминаторским фактором – пребивалиштем на дан доношења Закона о регулисању јавног дуга, као и да му на име накнаде нематеријалне штете исплати износ од 3.000 евра. Ставом другим изреке, преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу трећем изреке првостепене пресуде, тако што је обавезан тужилац да туженој накнади трошкове парничног поступка у износу од 22.500,00 динара.

Против правноснажне другостепене пресуде тужилац је изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права и битне повреде одредаба парничног поступка.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 1. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“, број 72/11 ... 55/14), Врховни касациони суд је нашао да ревизија тужиоца није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности, а ревизијски навод да је учињена битна повреда из тачке 12. цитиране законске одредбе је без утицаја, јер ова повреда не може бити ревизијски разлог на основу члана 407. став 1. ЗПП. Нема ни битне повреде из члана 374. став 1. у вези члана 8. ЗПП, јер је чињенично стање оно које је утврђено у првостепеном поступку.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је правноснажним решењем о наслеђивању Опћинског суда у Сарајеву О 735/98 од 25.03.2002. године, донетим у оставинском поступку иза његовог покојног оца ББ, оглашен за наследника на новчаним потраживањима на девизној штедној књижици Југословенске инвестиционе банке Београд бр. ... код Пословне јединице ... и на девизној штедној књижици Београдске банке ДД у таксативно означеним износима у нижестепеним пресудама. Тужилац се захтевом за остваривање права по основу старе девизне штедне обраћао Народној банци Србије, али му исплата није извршена с обзиром на то да ни тужилац ни његов правни претходник нису имали пребивалиште на територији Републике Србије на дан ступања на снагу Закона о регулисању јавног дуга СРЈ по основу старе девизне штедне грађана („Службени лист СРЈ“ бр. 36/2002), односно 04.07.2002. године. Пред Европским судом за људска права у предмету Алишић и др., поводом немогућности подносилаца преставки да са банковних рачуна у Сарајевској јединици Љубљанске банке и у Тузланској јединици Инвест банке подигну своју девизну штедњу, утврђено је да је дошло до повреде члана 1. Протокола број 1 (право на мирно уживање имовине) уз конвенцију из члана 13. Конвенције (права на делотворни правни лек) од стране Републике Србије и Републике Словеније, те је одређена обавеза Републици Србији и Републици Словенији да у року од једне године под надзором Комисије министарског савета Европе предузму потребне мере како би се лицима која су у истом правном положају као и подносиоци представке омогућило да остваре право на стару девизну штедњу и то под истим условима и на исти начин како је омогућено свим осталим грађанима Србије који су такве штедне улоге имали у домаћим филијалама српских банака. Тужилац који није имао пребивалиште на територији Републике Србије на дан 04.07.2002. године, сматра да је тужена учинила дискриминацију и да и даље дискриминаторски поступа према њему, тако што је располагање његовом имовином условила дискриминаторским фактором – пребивалиштем, на дан доношења Закона о регулисању јавног дуга СРЈ.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је применом члана 13. Устава Републике Србије и члана 14. Европске конвенције о заштити људских права и основних слобода усвојио тужбени захтев, нашавши да се не ради о неједнакој примени Закона о регулисању јавног дуга СР Југославије, већ да је прописивањем територијалног принципа – постојање пребивалишта на територији РС на дан 04.07.2002. године, тужилац доведен у неједнак положај у односу на грађане

Србије који су имали стару девизну штедњу у домаћим експозитурама српских банака, односно да је на тај начин дискриминисан по основу свог пребивалишта.

Другостепени суд је заузео супротно правно становиште и одбио тужбени захтев тужиоца, оценивши да на основу Закона о регулисању јавног дуга СРЈ по основу девизне штедње грађана, тужилац не испуњава услове ради остваривања права на исплату по основу девизне штедње, будући да релевантног дана (04.07.2002. године) није имао пријављено пребивалиште у Републици Србији, због чега тужена није одговорна да тужиоцу накнади тражену нематеријалну штету. Како није утврђено да је другим лицима који имају пребивалиште ван Републике Србије исплаћена стара девизна штедња, то тужилац као лице које такође има пребивалиште ван Републике Србије није дискриминисан јер поседује исто својство као ова лица, а није доведен у другачији правни положај у односу на њих- неисплатом старе девизне штедње.

Врховни касациони суд налази да је становиште другостепеног суда правилно, из следећих разлога.

Закон о забрани дискриминације („Службени гласник РС“, број 22/09), у члану 2. став 1. тачка 1. прописује да изрази „дискриминација“ и „дискриминаторско поступање“ означавају свако неоправдано прављење разлике или неједнако поступање односно пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лица или групе као и чланова њихових породица, или њима блиска лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на неком личном својству. Тачком 2. прописано је да изрази „лице“ и „свако“ означавају оног ко борави на територији Републике Србије или на територији под њеном јурисдикцијом, без обзира на то да ли је држављанин Републике Србије, неке друге државе или је лице без држављанства, као и правно лице које је регистровано, односно обавља делатност на територији Републике Србије.

Према одредбама цитираног Закона о забрани дискриминације, главно обележје дискриминације је неоправдано прављење разлике или неједнако поступање, односно пропуштање у односу на лица која су ближе одређена чланом 2. ст.1. тачка 2. Пребивалиште је, уз држављанство и лично име, атрибут односно лично својство сваког физичког лица.

Према важећим међународним правилима и домаћем законодавству, правна заштита може се пружити само грађанима Републике Србије који су имали пребивалиште на територији Републике Србије у време ступања на снагу Закона о регулисању јавног дуга СРЈ по уговорима о девизним депозитима грађана ороченим код овлашћених банака. Како тужилац није имао пребивалиште на територији СРЈ релевантног дана, то његов улог није покривен државном гаранцијом и није постао јавни дуг Републике Србије у време ступања на снагу наведеног Закона, а како је то правилно закључио другостепени суд.

Разликовање резидентних од нерезидентних клијената у банкарском пословању је уобичајено. У свим банкарским системима када је банка у немогућности да исплати своје улагаче, једино улагачи са те територије, без обзира на своје држављанство итд., ће бити покривени државном гаранцијом из очигледног макроекономског разлога да је „књиговодствени“ новац који је оригинално дошао из улога улагача у ствари био уложен и остао на тој територији. Тако прописивање различитих услова за резиденте у

односу на нерезиденте у истој врсти банкарске услуге не представља дискриминацију клијената. Околност да је Законом о регулисању јавног дуга СРЈ по основу девизне штедње грађана као критеријум за остваривање права на исплату старе девизне штедње прописан критеријум пребивалишта, не значи дискриминацију у конкретном случају у односу према тужиоцу јер законодавац у различитим ситуацијама за остваривање одређеног права прописује извесне услове и за такво поступање послодавца постоји ratio legis.

Овакво поступање управо има упориште у члану 1. Протокола број 1. у ставу 2. који предвиђа право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу са општим интересима.

Нису основани ревизијски наводи о погрешној примени материјалног права. Одредбом члана 21. Закона о регулисању јавног дуга СРЈ по основу старе девизне штедње грађана („Службени лист СРЈ“ бр. 36/2002 и „Службени гласник РС“ бр. 80/04, 101/05 и 108/06) прописано је да држављани бивших Република СФРЈ које нису у саставу СРЈ, а који су девизну штедњу из члана 2. закона положили код овлашћених банака са седиштем на територији Савезне Републике Југославије, као и држављани СРЈ који су ту штедњу положили код филијала банака из тог члана, које су се налазиле на територији бивших Република СФРЈ, до момента одцепљења тих република-своја потраживања по основу девизне штедње грађана остварују на начин који се уговори са државама сукцесорима СФРЈ, односно „у складу са посебним законом“, како ова одредба гласи после измене и допуна закона („Службени гласник РС“ бр. 108/06) које су ступиле на снагу 30.12.2016. године. Следом наведеног, другостепени суд правилно закључује да у конкретном случају није утврђено да је тужилац доведен у неједнак положај у односу на лица која се налазе у истом правном положају као он. Стога није повређено начело једнаких права и обавеза и није извршена дискриминација тужиоца по личном својству- његовом пребивалишту.

Из наведених разлога, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци на основу члана 414. став 1. Закона о парничном поступку.

Председник већа - судија
Звездана Лутовац, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић